

crkva u svijetu

godina XII • broj 4 • split • 1977

NAŠA KATEHEZA NA RIMSKOJ SINODI 1977.

Frane Franić

INTERVENT PRED PAPOM I SINODALNIM OCIMA*

Sveti Oče, časna braćo, htio bih govoriti u ime 30 biskupa Jugoslavije o prvom dijelu sheme, iako o toj stvari nismo održali izravnog savjetovanja među našim biskupima. Htio bih ipak biti tumačem želja i zahtjeva naših biskupa.

1. Jugoslavija je država u kojoj se stvara nova marksistička civilizacija i u kojoj se službeno promiče takozvani znanstveni i humani ateizam u svim našim školama, u sredstvima društvenog priopćavanja i uopće u cijelom javnom životu. Ali katehizacija je slobodna u crkvama, ukoliko ima crkava, jer u većim gradovima često ih nedostaje. Slobodna je i u župskim dvoranama, posebno za to određenim. Postoji i katolički tisak i dosta slobodno se piše o vjerskim stvarima. Isto tako priručnici, časopisi, glasnici itd., svi se mogu slobodno izdavati. Također knjige i časopisi sa Zapada mogu slobodno ulaziti u Jugoslaviju.

Mislim, da je prva želja biskupa Jugoslavije, da pohvalimo naše katehetske pisce, naše teologe i druge stručnjake, koji nas uvelike po-

●
* Kao uvodnik donosimo radove nadb. Franića o našoj katehezi. Njihova je važnost to veća, kad se zna da su ovo službeni interventi predstavnika naše Biskupske konferencije na Biskupskoj sinodi u Rimu. Nadbiskup Franić održao je ovaj kratki ekspoz u sinodalnoj dvorani pred Sv. Ocem i zborom kardinala i biskupa 3. listopada 1977. na latinskom jeziku. Na hrvatski ga je preveo prof. Rafael Radica.

mažu u upućivanju i obavljanju moderne kateheze. Ali u tome izražavam želju biskupa za boljom, barem katkada, vezom s učiteljstvom, osobito s Vrhovnim Svećenikom, i u slučajevima, koji se čine teški, kao što su oni što se obrađuju u *Humanae vitae* i *Persona humana*. Jer u mladeži ne nedostaje herojskog duha, ako mi toj mladeži istine vjere i čudoređa dobro tumačimo riječju, a osobito primjerom. Svako dobro i svako zlo počinje od oltara.

2. Naša je kateheza doista otvorena Zapadu, kako rekoh, ali i Istoku. Ateizam naime praktični i potrošački, liberalizam i indiferentizam ovih zadnjih godina uvelike su u nas napredovali zajedno s velikim smanjenjem broja zvanja za svećenike za muške i ženske samostane. Povezano je to s nekim smanjenjem vjere u narodu i kleru. I ovaj ateizam, koji dolazi ne samo sa Zapada nego se rađa i kod nas u našim gradovima s istih razloga kao na kršćanskom Zapadu, opasniji je vjeri nego dijalektički ateizam koji dolazi s Istoka, pa i u nas stupa donekle vlastitim stazama takozvanog jugoslavenskog marksizma.

Kakva je kateheza uspješna u ovim prilikama? Najviše kateheza obitelji. Stoga biskupi Jugoslavije živo žele, da se na sinodi što više potiče predbračna, bračna i obiteljska kateheza i pouka. Jer na vjeronauk dolaze u prvom redu djeca, oko 80%, gotovo isključivo iz praktično katoličkih obitelji; od te djece možda treći dio dolazi na vjeronauk, koji se i gdje se predaje za učenike srednjih škola. Premda nastavnici u školama službeno poučavaju ateizam, djeca više vjeruju roditeljima, ako ih ovi poučavaju u pravoj vjeri ne samo riječima nego i primjerima. Spas Crkve leži u obiteljima, u kojima vlada međusobna ljubav što protječe iz Krista.

3. Značajne su male skupine, osobito za izgradnju mladeži, poput *focolarina*, *kurcillosa*, karizmatičkih skupina itd., jer u nas nije dopuštena nikakva organizacija, ali se ipak mladež može okupljati, i bez organizacije, da zajedno moli, da vrši djela ljubavi i da se međusobno poučava u vjeri. Molitva naime, vjerska pouka i djela ljubavi ne mogu se zabraniti nikakvim zakonima. Tako se ovi pokreti sa Zapada odražavaju i u našoj domovini s dobrim posljedicama.

4. Neka mi bude dopušteno opet istaknuti doktrinarni momenat za dobru katehezu, a taj je od velike važnosti za nas sedam milijuna katolika koji živimo u Jugoslaviji s devet milijuna braće pravoslavaca, koji štiju zdravu vjersku predaju i četiri milijuna braće muslimana, koji često više mole Boga nego mi katolici i s kojima uvelike nastojimo skladno živjeti i razgovarati. Prema tome, po našim biskupima, i moderna kateheza mora imati pred očima i zdravu dimenziju dijaloga s pravoslavicima, muslimanima pa i marksistima, premda ovi, zadnjih godina, ne žele rado s nama razgovarati.

Neki marksist, na visokom položaju, nedavno mi je rekao: »Mi ćemo marksisti tek tada odnijeti pobjedu u društvu nad kršćanstvom, kad naš moral nadvisi kršćanski moral.« Stoga mi u tom pogledu nije dopušteno prezirati marksiste. Mnogi su naime od njih spremni umrijeti i u nasilnoj revoluciji za svoje ideale, dočim mnogi kršćani žive u duhu

nekoj liberalizma iz prošlog vremena i djecu tako odgajaju, a možda i neki svećenici, redovnici i redovnice. Stoga se čini da je zbilja potreban katekizam Drugog vatikanskog.

Z a k l j u č a k: Svete kineske knjige TAO pišu: »Kad umire vjera, rađaju se pravi vjernici.« Tu pojavu sam dobro uočio, krajem mjeseca kolovoza ove godine u Poljskoj, gdje je dopušten vrlo mali broj sredstava za katehizaciju, ali zato Poljska obiluje herojskim djelima vjernika, ponajviše dobrih pastira. Ne znam da li bi se smjelo željeti za čitavu Crkvu ono do čega je već došlo u istočnoj Evropi ili radije treba moliti: »Oče, ukloni od nas ovaj kalež, ali neka se vrši ne naša, nego tvoja volja!«

DRUGI INTERVENT*

Poštovana braćo, ukratko bih želio govoriti u dvije točke o katekezi nekih opasnosti triju sakramenata: pomirenja, euharistije i ženidbe, jer na to, čini se, zaboravljamo.

1. Svakome je jasno da se ovih posljednjih godina smanjila praksa sakramenta pokore, i to zbog dvaju glavnih razloga:

a) Neki naši dosta poznati teolozi uče da postoje samo tri smrtna grijeha: otpad od vjere, hotimično ubojstvo i javni preljub, a da su svi ostali grijesi lagani, pa, iako vrlo teški, da nisu smrtni, stoga da se opraštaju samim primanjem pričesti, bez ispovijedi. Zato se, po momu skromnom sudu, sakrament pričesti izlaže svetogrđu, a obaveza ispovijedanja vrlo umanjuje.

b) U novom se Redu pokore predviđa mogućnost davanja općeg odrješenja onima koji bi morali »dugo« čekati na osobnu ispovijed zbog nestašice ispovjednika, uz obvezu da se naknadno ispovijede teški grijesi na taj način otpušteni. Ono »dugo« tako se u nekoj katehezi tumači da se opće odrješenje daje i onima koji se, ako hoće, mogu ispovijediti istoga dana ili drugoga dana, a nekada tako da se opće odrješenje izjednačuje s osobnim odrješenjem u pogledu svih učinaka. To se događa u mnogim krajevima Evrope gdje još ima dovoljno ispovjednika. Tako osobna ispovijed postaje sve rjeđa, i dok mi raspravljamo i vijećamo s našim teolozima, sakrament pomirenja nestaje i gotovo se gasi.

2. Drugu nezakonitu ženidbu, dok je živ bračni drug iz zakonitog braka, neki u praksi pozakonjuju tako da supružnike iz nezakonitog braka pripuštaju na sakramente pričesti i pomirenja, ako taj drugi nezakoniti

* Ovaj je intervent održao msgr. Franić u sinodalnoj dvorani 17. listopada 1977. Trajanje intervenata bilo je unaprijed određeno i ograničeno: prvi su trajali osam minuta, drugi pet; i naš se predstavnik toga pridržavao. Intervent je održan na latinskom. Na hrvatski ga je preveo D. Šimundža.

brak ustraje u ljubavi. Tako se u praksi zanemaruje nerazrješivost braka, zatim teorija slijedi praksu. Imam svog dijecezanskog svećenika misionara u Africi, on piše da je slušao kako neki u Africi govore da misionari moraju krstiti i pričešćivati sve žene jednoga čovjeka, jer je u Africi poligamijska kultura. U tome vidim velika zamračenja nerazrješivosti braka, o kojima se, ako se ne varam, postavlja pitanje i u nekoj relaciji našega manjeg kruga, na što se ne daje odgovor. To isto zamagljenje postavilo je u kolovozu ove godine 70 teologa na svojem sastanku održanom u Indijani u SAD pri sveučilištu Notre Dame.

Te pogreške proistječu iz pogrešnih shvaćanja grijeha i izvora morala, pogrešne egzegeze i pogrešne primjene, inače dobrog načela da se katekeza prilagodi kulturnim prilikama.

Predlažem da se Sv. Otac i Sinoda ili sam Sv. Otac u završnom dokumentu jasno osvrnu na te rane koje se šire u Crkvi, i da se to osvijetli Evanđeljem Križa.

GOVOR NA HRVATSKOJ EMISIJI RADIO-VATIKANA

(29. rujna 1977.)

Radio-Vatikan: Što su naši biskupi željeli govoriti o katezezi i kakvo je njihovo stajalište o katehetskom problemu u nas?

Nad biskup Franić: Naši biskupi žele da sudjelujem što aktivnije, prema svojim snagam i mogućnostima u radu sinode. To znači, da izložim stanje i problematiku naše kateheze u ovom trenutku, da upozorim na principe, od kojih kateheza ne može odstupiti, i da ukažem na neki perspektivni razvoj kateheze, osobito s obzirom na katehezu mladih. Naravno, naši biskupi daju veliku važnost suvremenoj katezezi, jer o njoj uvelike ovisi sadašnjost i budućnost Crkve u našem hrvatskom narodu i u drugim narodima i narodnostima Jugoslavije, koje na sinodi, čini mi se, zastupam, tj. sve, osim braće Slovenaca, koje zastupa biskup dr. Jenko. Poslije II. vat. sabora naime kateheza je osjetila potrebu, da se jače osloni na teologiju, a ova na Sv. pismo, dotično na egzegezu Sv. pisma, koja s pomoću suvremene hermeneutike daje nova tumačenja. Polazeći od tih stajališta kateheza nastoji izraditi produbljeniju i našem vremenu prilagođeniju pedagogiju vjerskih istina i uopće vjerskog života. Zbog toga su teologija, biblijske nauke i kateheza postale svjesne, da moraju voditi trajan razgovor ako neće da se zađe u slijepu ulicu.

U susretu pak s društvenim prilikama koje se u svijetu i u nas brzo mijenjaju kršćanski se odgoj mora obazirati i na te egzistencijalne potrebe, koliko osobne, toliko komunitarne, i davati odgovore na nove situacije i nove probleme, ali tako da objavljene istine ostanu u sebi nepromijenjene. U tim, dakle, susretima s novim životnim situacijama i

novim teološkim i biblijskim istraživanjima kateheza prelazi u fazu evolucije, koju naši biskupi dobro zapažaju. Naši bi biskupi željeli, da se kateheza osuvremeni tako da s jedne strane ona poštuje Objavu i vjeru, koju mora vjerno prenositi i tumačiti, a s druge da ne izda ni suvremenog čovjeka i njegove potrebe.

Biskupi uviđaju da bi bilo previše naivno, a i pogrešno suprotstaviti doktrinarnu poruku egzistencijalnoj poruci, objavljenu istinu subjektivnom doživljavanju istine. Ali između tih dvaju aspekata moguće su napetosti, pa i privremeni konflikti, koje bi naši biskupi željeli u što većoj mjeri ukloniti, pa to očekuju od ove sinode kao i suradnju u tom pogledu od svojih dvaju delegata.

Radio-Vatikan: Koje je vaše mišljenje o katehezi u općoj i u našoj mjesnoj Crkvi? Gdje je smjestiti i kako?

N a d b. F r a n i ć: Kako smo rekli, kateheza je danas u potpunoj evoluciji. Kateheza je do prije malo vremena bila znanost koja je širila znanje o vjeri; fiksirala je u pamćenju vjeroučenika, uglavnom djece, vjerske istine, koje su se poslije provodile u život u kršćanskoj monolitnoj zajednici. Danas kateheza prelazi iz informativnog u formativni stadij, preobražavajući se u odgoj čitave osobe, u religioznu inicijaciju i napokon u katekumenat u najširem značenju te riječi. Na mjesto znanja, koje je bilo u prvom planu, došlo je u prvi plan, naravno bez isključenja, življenje, jer to traži od nas civilizacija u kojoj živimo, koja daje prednost praksi pred teorijom. Prema tome, kateheta se pretvorio od učitelja ili, da tako kažemo, instruktora u animatora, svjedoka, odgojitelja vjere, prelazeći od lekcije, koju je davao, na dijalog, od sata vjeronaučne obuke na duže susrete s odgajanicima i svjedočanstvo vlastita života, što u novoj katehezi postaje bitnijim od same pouke.

Osim toga, vjeronauk se prije predavao uglavnom djeci prije prve priče-sti i krizme, sada mora u prvom redu obuhvatiti mlade od 13—25 godina, ako se Crkva misli održati u novim prilikama. Vidimo, naime, da danas novi naraštaji listom odlaze u srednje škole, a velik postotak i u više škole, pa ih kateheza mora pratiti na životnom putu, dajući im odgovore na probleme života i novih profesionalnih situacija. Stoga se danas kateheta s najvećom ozbiljnošću obraća i odraslima, zrelim ljudima s obzirom na odgovornosti, koje oni zauzimaju u društvu, s obzirom na sposobnosti, koje oni razvijaju baš u zreloj dobi i s obzirom na činjenicu, da se mladi i zreli ljudi susreću u tim godinama s raznim ideologijama koje im postavljaju razna pitanja, teškoće i kušnje, na koja im kateheta treba da pomogne naći prikladne odgovore.

Također kateheta ne smije zaboraviti ni »daleke«, bilo mlade bilo odrasle, bilo da su kršteni ili da nisu, jer svi su ljudi pozvani da se spase i da se moralno usavršavaju i posvećuju, pa Crkva s pomoću kateheze i evangelizacije mora i uz najveće žrtve sve učiniti, da tom Božjem pozivu udovolji.

Suvremena kateheza ne zaboravlja ni starce koji u sutonu života mogu imati specifične potrebe i teškoće, koje im samo vjera može rješavati. Ako se još sjetimo da se kateheza ne može odijeliti od vjerske zajednice,

koja svojim životom i liturgijom svjedoči za Krista, onda možemo lako vidjeti gdje možemo smjestiti suvremenu katehezu u općoj i u našoj mjesnoj Crkvi. Kateheza, naime, tvori bitan dio života Otajstvenog tijela Kristova, tj. Crkve, koji se život sastoji u prihvaćanju Riječi Božje, po svjedočanstvu života, sakramenata, posebno euharistije, i uklapanju u vidljivu hijerarhičnu Crkvu. I tako kateheza ne smije postati kao neka stvar, koja se uči, nego kao poruka, koja zahvaća čitava čovjeka, dovodeći ga do sudjelovanja u životu Kristova vazmenog otajstva.

Što se pak tiče katehetske prakse u nas, osjećam dužnost da odmah, na početku sinode, odam priznanje našim katehetama, kao što je jedan od njih ovaj, koji sada stoji uza me, makarski kateheta don Josip Čorić i toliki drugi katehete u mojoj nadbiskupiji, splitskoj crkvenoj pokrajini, u Zagrebu, u našem narodu i drugdje. Zatim odajem priznanje našem tisku, raznim mladim stručnjacima, koji dolaze osobito sa Salezijanima, raznim katehetskim ustanovama, kao što su tečajevi, ljetne ili zimske škole, natjecanja itd. U nas se mnogo radi, ima mnogo dobre volje, a Bože daj da bude toliko i sloge, pa se možemo nadati sve boljem razvoju naše kateheze.

Radio - Vatikan: Što vi očekujete da će sinoda učiniti s katehezom u Crkvi i osobito u nas?

N a d b. F r a n i ć: Očekujemo mnogo od ove sinode. Očekujem da će ona staviti u žarište pažnje svih ne samo nove metode koje su danas i te kako potrebne, nego i sadržaj kateheze, e da se tako dobije globalno usmjerenje svih mjesnih Crkava na tom području. Očekujem, dakle, da će se sadržaji naših debata okretati oko četiriju bitnih točaka koje bi morale tvoriti sadržaj bilo koje kateheze, tj. oko četiriju misterija: misterija Boga, misterija Krista, misterija Crkve, i misterija čovjeka. Posebno naglašavam misterij Krista, koji sa svojim duhom daje rješenje i misterija Boga, Crkve i čovjeka. Kateheza, naravno, ne može šutjeti ni o posebnom sudu poslije smrti svakog pojedinog čovjeka, ni o čistištu, ni o vječnoj smrti u paklu, ni o općem sudu na svršetku svijeta. Bilo je vrijeme, kada su se vjerske formule potpuno zanemarivale u Crkvi. Ali danas je nastala zdrava reakcija na tu pretjeranu pojavu, koju žigoše npr. Opći katehetski direktorij u t. 73. naglašujući potrebu, da se vjerno, objektivno izraze vjerske istine i da se te istine izraze također na subjektivan, kreativan način, kombinirajući staro s novim, izbjegavajući sterilnu metodu pasivnog memoriranja i premaštovitu metodu arbitrarnog izmišljanja novih vjerskih formula.

Moramo imati na pameti, osobito za naše prilike, da kateheza mora biti podešena prema unutrašnjim potrebama pojedinog čovjeka, osobito mladog, jer svatko ima svoj put prema religioznosti. Ne postoje dakle neke apstraktne formule koje bi eventualno sinoda mogla izmisliti. Svatko mora imati ljubav prema svojem katehizandima i intuirati njihove sklonosti i putove prema Bogu i individualno sa svakim raditi i postupati. U tome i jest glavna teškoća dobre kateheze. Ona se ne može shematski naučiti, nego se mogu dobiti samo neke upute. Ali svaka kateheza pretpostavlja neku religioznu dimenziju u čovjeka: ako te nema, uzalud govorimo i najljepše i najpametnije riječi. Ako netko ne nosi u sebi misterij Boga, teško mu je stvoriti tu dimenziju.

Ta opaska vrijedi osobito za naše prilike, gdje se sve čini da se religiozna dimenzija u mladih i zrelih ljudi prikaže kao nešto zaostalo i nevrjedno, tj. da se ta dimenzija od koje počinje svaka kateheza jednostavno s pomoću tzv. znanstvenog i humanističkog ateizma zatre u srcima ljudi, posebno mladih.

Eto što mi očekujemo od sinode: da nam u tom pogledu nešto važno reče, da nas osokoli, da nam pokaže nove putove suvremene i uspješne kateheze za očuvanje, produbljenje i proširenje vjere u hrvatskom narodu i drugim narodima i narodnostima Jugoslavije.

GOVOR NA HRVATSKOJ EMISIJI RADIO-VATIKANA

(26. listopada 1977.)

Radio-Vatikan: Vi ste, oče nadbiskupe, sudjelovali u radovima Pete sinode biskupa kao predstavnik Jugoslavenske Biskupske konferencije; na sinodu ste došli s određenim planovima i očekivanjima o čemu ste govorili i na valovima Radio-Vatikana na početku sinode. Upitao bih vas, u kolikoj su se mjeri ta očekivanja ispunila?

Nadbiskup Frančić: Čini mi se da je ova sinoda u dobroj mjeri ispunila moja očekivanja. Naravno, kao što sam vam rekao prije početka sinode, sinoda nije mogla pronaći neke magične formule za suvremenu i uspješnu katehezu, nego je dala samo neke opće smjernice. Primjena pak tih općih smjernica ovisit će o pojedinim biskupskim konferencijama, još više o pojedinim biskupima, a najviše o samim katehetama. Posebno naglašujem mirno odvijanje sinode i umjerene intervjente biskupa u smislu ortodoksne crkvenosti zbog čega ova sinoda nije izazvala toliki interes kod stanovitog novinarstva. Predmet kateheze je u stvari svakome poznat, samo je na sinodi bio produbljen. Sinoda je naglasila da kateheza znači trajan odgoj u vjeri za svaku dob ljudskoga života, a posebno za djecu i mlade, tako da se postigne sklad između vjere i života, između riječi i svjedočanstva, između mišljenja i djelovanja, sklad između vjernosti prema Bogu i prema čovjeku.

Naši biskupi su poslali mene kao predsjednika i msgra Jenka kao potpredsjednika Vijeća za nauk vjere u Jugoslaviji. Time su možda htjeli naglasiti doktrinarni momenat ove sinode. Osim toga naši su biskupi, u svoje vrijeme, bili predložili, da bi ova sinoda raspravljala o izvorima kršćanskog morala baš zato, jer se opaža neka konfuzija na tom području katoličke nauke. Na temelju svega toga nastojao sam, sa svoje strane da u svoja dva intervjenta, koji će biti u cjelosti objavljeni, naglasim uz ostalo, važnost doktrinarnog momenta danas u Crkvi, koji bi katehazi dolazio iz pravilno impostirane teologije i egzegzeze, otvorenih napretku, ali solidno povezanih s crkvenim magisterijem, osobito papin-

skim. Mislim da je sinoda u tom pogledu bila na visini, i ja sam u tom pogledu zadovoljan. Drugo je pak pitanje koliko će od toga ući u praksu.

Radio-Vatikan: Na sinodi ste predstavljali našu Crkvu koja bez sumnje djeluje u posebnim uvjetima, osobito na katehetskom planu. Da li će, po vašem mišljenju, oče nadbiskupe, ova sinoda svojim dosadašnjim razvojem imati što ponuditi razvoju našeg katehiziranja u domovini?

N a d b. F r a n i ć: Naše katehiziranje u domovini odvija se u posebnim okolnostima, kao što sam naglasio u svom interventu. Sinoć sam bio, da spomenem jedan primjer, na jednom molitvenom sastanku mladih, na kojem je, uz ostale, bio i general isusovaca o. Arupe. Neki mladi Francuz je na sastanku rekao, da on nije ni svećenik, ni teolog, ni učen čovjek, da je on jedan od onih malenih iz Evanđelja, za koje je Isus rekao da će ga jedino oni slijediti. O. Arupe je bio oduševljen njegovim svjedočanstvom i rekao da se mi na planu propagande ne možemo ni izdaleka mjeriti s kapitalističko-potrošačkim svijetom, a taj svijet da je neprijatelj Kristu osobito sa svojim egoističnim i lascivnim nemoralom. Mi dakle možemo jedino pobijediti onako kako nam je rekao taj mladi čovjek: čvrstom i poniznom vjerom, koja pomoću Duha Kristova i brda prenaša. Ja sam također odmah te riječi u sebi primijenio na naš socijalistički svijet, koji je također neprijateljski raspoložen prema Kristu. A budući da se ta dva svijeta u nas nekako susreću, to su u nas teškoće teže nego drugdje, zato vjera mora biti veća nego drugdje, ako hoćemo da nam kateheza bude uspješna.

Nama sinoda nudi opće smjernice o katezezi koje ćemo dobiti s Porukom sinodalnih otaca i još više s enciklikom Sv. Oca, koja će uslijediti nešto kasnije, ali te nam smjernice, ako ih uzmemo izvan konteksta vjere i Duha Kristova, neće mnogo pomoći. Dakle, ovo činiti, a ono ne zapustiti. Traži se od svih nas ozbiljno obraćenje u Duhu Kristovu.

Radio-Vatikan: Na konferenciji za tisak u četvrtak 20. o. m. (listopada) nadbiskup Cincinatija msgr. Bernardin javno se upitao: »Što da radimo sada nakon Sinode biskupa koja je raspravljala o katezezi i njezinim problemima?« — To bismo pitanje mi željeli postaviti i Vama, oče nadbiskupe.

N a d b. F r a n i ć: Što da radimo? Svaki bi biskup, a onda i kateheta, morao biti neki superstručnjak da uzmogne suvremeno i efikasno katehizirati, osobito mladi naraštaj. Trebao bi poznavati psihologiju, sociologiju, filozofiju, pedagogiju, katehetiku kao znanost, teologiju, egzegezu itd. Ali zar može jedan čovjek sve to znati! Obično je život najbolja škola za onoga koji ide otvorenih očiju i srca kroza nj i koji voli ljude. Apostoli nisu bili nikakvi učenjaci, pače ni teolozi, pa su obraćali svijet. Svatko od nas treba da radi ozbiljno sve što može na širenju kraljevstva Božjega. Što se može reći za svećenika koji zanemaruje katehiziranje svoje župe? Da li zaslužuje kruh koji mu daju njegovi župljani? Sinoda nas uči da su svi kršćani dužni da katehiziraju, tj. šire i utvrđuju kraljevstvo Božje. Ovdje sam vidio mnoštvo dobrovoljnih kateheta, osim svećenika i redovnika i redovnica. U samom Rimu ima

13.000 dobrovoljnih kateheta, počevši već od dječaka i djevojčica, pa preko mladića i djevojaka do majki i očeva. Postoji i neokatekumenski pokret koji se bavi širenjem i utvrđivanjem kraljevstva Božjega na dobrovoljnoj bazi. Da li bi u nas bilo moguće aktivirati mlade i ostale kršćane da ne samo pohađaju vjeronauk, nego da ga sami aktivno pučavaju, npr. da pomažu u pripremanju roditelja za krštenje ili djece za krizmu? Kako bi se to u nas gledalo...? Eto problema za nas. Podsjećam na riječi kojima završava Poruka sinode, a kojim riječima biskupi uzimaju pred Sv. Ocem svečanu obvezu, da će prvu brigu u svom pastoralnom radu posvetiti katehezi. To bi trebali učiniti i naši svećenici pred Bogom i svojim biskupima.

Radio-Vatikan: I na kraju, oče nadbiskupe, što vi osobno smatrate najvrednijim doprinosom Pete sinode biskupa?

N a d b. F r a n i ć: Najvrednijim prinosom ove sinode smatram ono što je sama sinoda u početku naglasila, da će biti njezina prvotna svrha, a to je poticaj čitavoj Crkvi na revnu, suvremenu, crkvenu katehezu, usmjerenu na sazrijevanje osobne i komunitarne vjere. Ako u nama poraste svijest o toj dužnosti, onda je sinoda postigla svrhu. Osim toga biskupi se u svojoj poruci obraćaju čitavom svijetu i traže pravo na katehezu, tj. pravo na katolički i kršćanski odgoj u školama i izvan škola za roditelje, koji hoće tako odgajati svoju djecu. Znam unaprijed da je taj apel, bar što se tiče školskog odgoja za naše prilike, u kojima je škola službeno ateistička, iluzoran. Ali barem školski izvankršćanski odgoj trebao bi biti omogućen tako da sve teškoće budu uklonjene jedanput za svagda, tj. da bude uklonjen strah od pohađanja vjeronauka i diskriminacije za one koji ga pohađaju, i da se jednom udovolji izgradnja vjerskih objekata, tj. crkava, osobito u gradovima, kao što su Zagreb, Split, Rijeka itd., jer je bez crkve uzaludno govoriti o pravu na slobodno katehiziranje. Eto ta dva naglasaka: 1. Pravo na katehezu povezano s pravima na sve ono što omogućuje realizaciju toga prava i 2. naglasak na dužnost primanja i davanja kateheze za sve članove Crkve, koja dužnost proizlazi iz krštenja i krizme, i iz poslanja Crkve, koje imaju svećenici i kvalificirani kateheti i katehistice. Ta dva naglasaka na pravo i dužnost kateheze smatram, za naše prilike, najvrednijim prinosom sinode.